

महात्मा फुले पाणी वापर संस्था अभियान व त्या
अंतर्गत पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पाणी
वापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कार स्पर्धा.
मुल्यमापनाची पध्दत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्र.सीडीए-१०११/(३५८/११)/लाक्षेवि (कामे)
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : ११ नोव्हेंबर, २०११

संदर्भ :- जलसंपदा विभाग, शासन निर्णय क्र.सीडीए-००५/(४१७/२००५)/लाक्षेवि(कामे),
दिनांक २१/८/२००९

प्रस्तावना :-

राज्याच्या जलनिती नुसार सिंचन व्यवस्थापनात लाभधारक शेतक-यांचा सहभाग असण्यासाठी सिंचन प्रणालीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन होणे आवश्यक आहे. यास कायद्याचे पाठबळ देण्यासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन कायदा २००५ शासनाने पारीत केला आहे.

सहभागी सिंचन यशस्वी होण्यासाठी पाणी वापर संस्थांचे व्यवस्थापन कार्यक्षम असणे व पाणी वापर संस्थांनी स्वबळावर सुदृढ (Self Sustainable) होणे आवश्यक आहे. यास्तव पाणी वापर संस्थांच्या कार्यक्षम व्यवस्थापनाकरिता महात्मा फुले पाणी वापर संस्था अभियान व त्या अंतर्गत पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पाणी वापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कार स्पर्धा संदर्भीय शासन निर्णयान्वये सुरु करण्यात आली आहे. या स्पर्धेअंतर्गत कार्यक्षमपणे काम करणा-या पाणी वापर संस्थांना प्रादेशिकस्तरीय व राज्यस्तरीय पुरस्कार देण्यात येत आहेत. या स्पर्धेकरिता विविध पाणी वापर संस्थांकडून नामांकने प्राप्त होत असतात व या नामांकनानुसार प्रादेशिक स्तर/राज्य स्तरावरील पुरस्कारासाठी छाननी करण्याकरिता प्रदेशस्तरीय / राज्यस्तरीय छाननी समिती गठीत करण्यात आली आहे. या स्पर्धेअंतर्गत प्राप्त नामांकनांची छाननी / तपासणी करून त्यांचे मुल्यमापन करण्याची पध्दत संदर्भीय शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आली आहे. या मुल्यांकन पध्दतीमध्ये नामांकन सादर केलेल्या पाणी वापर संस्थांना त्यांच्या दैनंदिन व एकूण कामकाजानुसार विविध दर्शकांचा विचार करून त्या दर्शकांना अनुज्ञेय असलेले गुण (वेटेज) कसे देण्यात यावे याची माहिती संदर्भीय शासन निर्णयात देण्यात आलेली आहे. दर्शकामध्ये व गुणांमध्ये आवश्यकतेनुसार बदल करण्याचे अधिकार जलसंपदा विभागास राहतील, असेही शासन निर्णयाच्या परिच्छेद-४ मध्ये नमूद

करण्यात आले आहे. त्यानुसार काही दर्शकांचे कमाल गुण कमी करुन काही नवीन दर्शकांचा समावेश करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

राज्याच्या विविध भागातून प्राप्त होणा-या पाणी वापर संस्थांची नामांकने व त्यासोबतची इतर अनुषंगीक माहिती यांच्या आधारे प्रदेशस्तरीय व राज्यस्तरीय पुरस्कार नेमक्या कोणत्या पाणी वापर संस्थांना देणे योग्य राहिल, याचा निर्णय घेण्याकरिता या मुल्यमापन पध्दतीमध्ये संपूर्ण राज्यात सुसूत्रता असावी व सर्व पाणी वापर संस्थांचे मुल्यमापन एका समान पातळीवर करता यावे याकरिता या मुल्यमापन पध्दतीतील गुणांकनाबाबत सविस्तर सुस्पष्ट मार्गदर्शन देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय:-

महात्मा फुले पाणी वापर संस्था अभियान व त्याअंतर्गत पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पाणी वापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कारांतर्गत विविध पाणी वापर संस्थांनी सादर केलेल्या नामांकनाच्या व अन्य अनुषंगिक माहितीच्या आधारे प्रदेशस्तरीय समितीने प्रदेश स्तरावरील प्रथम व द्वितीय क्रमांकाच्या पाणी वापर संस्थांची पुरस्कार देण्याकरिता निवड करताना खालीलप्रमाणे ३ टप्प्यात निवड प्रक्रिया करावी. याकरिता खाली दर्शविलेल्या तक्त्यानुसार मुल्यांकनाची पध्दत अवलंबण्यात यावी.

क्र.	दर्शक	गुण
१	१.१) संस्थेच्या कामकाजात सर्व सदस्यांचा सक्रिय सहभाग	१०
	१.२) संस्थेच्या दैनंदिन कामकाजात व निर्णय प्रक्रियेत महिला सदस्यांचा सहभाग	५
	एकूण (१)	१५
२	२.१) एक दशलक्ष घनमीटर पाण्यात भिजलेले क्षेत्र	१०
	२.२) पाणी वाटपातील समानता	५
	२.३) पाण्याचा हिशोब ठेवण्याची पध्दत	५
	एकूण (२)	२०
३	३.१) प्रती घनमीटर प्रत्यक्ष कृषी उत्पन्न	१०
	एकूण (३)	१०
४	४.१) संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील लागवडी योग्य क्षेत्र व प्रत्यक्ष भिजलेले क्षेत्र	१०
	एकूण (४)	१०
५	५.१) पाणीपट्टी आकारणी व वसूल	१०
	५.२) संस्थेचा ताळेबंद, नफा, तोटा	५
	५.३) लेखापरिक्षण	५
	एकूण (५)	२०
६	६.१) शेतचारी / शेतचरची नियमित परिरक्षण व दुरुस्ती	५
	६.२) उप-वितरिकाची नियमित परिरक्षण व दुरुस्ती	१०
	एकूण (६)	१५

क्र.	दर्शक	गुण
७	७.१) पाणी बचतीच्या, उत्पन्न वाढविण्याच्या उपाय योजना	७
	एकूण (७)	७
८	८.१) लेखापुस्तके व दस्तऐवज	३
	एकूण (८)	३
	सर्व एकूण	१००

टप्पा क्र.१- प्राथमिक चाचणी - स्पर्धकांनी सादर केलेल्या कागदपत्रांची सर्वसाधारण तपासणी करून ज्या पाणी वापर संस्थांची कागदपत्रे परिपूर्ण आहेत व ज्या पाणी वापर संस्थांची कामगिरी प्रथमदर्शनी चांगली आहे, अशा **कमाल १०** संस्थांची निवड टप्पा क्र.२ च्या सविस्तर चाचणीसाठी करण्यात यावी.

टप्पा क्र.२- सविस्तर चाचणी - टप्पा क्र.१ च्या प्राथमिक चाचणीमध्ये निवडलेल्या १० संस्थांच्या कामकाजाचे खाली नमूद केलेल्या दर्शक क्र.१ ते ५ (दर्शक क्र.२,३, वगळून) वर आधारित खालीलप्रमाणे गुण देण्यात यावेत. या १० संस्थांपैकी अधिकतम गुण प्राप्त ४ संस्थांची निवड टप्पा-३ च्या क्षेत्रीय पाहणीसाठी करण्यात यावी.

टप्पा क्र.३- सविस्तर चाचणीमध्ये निवडलेल्या ४ संस्थांच्या कामकाजाची प्रत्यक्ष पाहणी व त्यांच्या क्षेत्रातील लघु कालवे - शेतचारी व शेतचा-या कार्यालयीन दस्तऐवज तसेच पाण्याचा हिशोब ठेवण्याच्या पध्दतीची सविस्तर पाहणी करून अ.क्र. २.३, ६.१, ६.२,७.१ व ८.१ या दर्शकांचे गुण देण्यात यावेत.

अ) दर्शक क्र.१.१ - संस्थेच्या कामकाजात सर्व सदस्यांचा सक्रिय सहभाग-

या दर्शकाला एकूण कमाल १० पैकी गुण द्यावयाचे आहेत. या दर्शकाला खालीलप्रमाणे चार भागात गुण देण्यात यावेत.

अ-१ वर्षभरात संस्थेच्या किमान २ सर्वसाधारण सभा होणे अपेक्षित आहे. प्रत्यक्षात होणा-या सर्वसाधारण सभेच्या संख्येवर आधारित एकूण कमाल २ गुणांपैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.१ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

अ-२ वर्षभरात प्रत्यक्षात झालेल्या सर्वसाधारण सभेत सभासदांच्या उपस्थितीवर आधारित कमाल ३ गुणांपैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.२ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

अ-३ - वर्षभरात संस्थेच्या कार्यकारी समितीच्या किमान ६ बैठका होणे (प्रत्येक हंगामाच्या सुरुवातीला एक याप्रमाणे ३ व हंगामाच्या शेवटी/मध्यावर एक याप्रमाणे ३ असे एकूण ६) अपेक्षित आहे. प्रत्यक्षात झालेल्या बैठकांच्या संख्येनुसार एकूण कमाल २ पैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.३ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

अ-४-वर्षभरात प्रत्यक्षात झालेल्या कार्यकारी समितीच्या बैठकांना हजर समिती सदस्यांच्या उपस्थितीवर आधारीत कमाल ३ गुणांपैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.४ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावेत.

(दर्शक क्र.१.१ चे गुण = उपरोक्त अ-१ ते अ-४ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.१.२ - संस्थेच्या दैनंदिन कामकाजात व निर्णय प्रक्रियेत महिला सदस्यांचा सहभाग- एकूण ५ गुण या दर्शकाला एकूण कमाल ५ पैकी गुण द्यावयाचे आहेत. या दर्शकाला खालीलप्रमाणे दोन भागात गुण देण्यात यावे.

ब.१- वर्षभरात प्रत्यक्षात झालेल्या सर्वसाधारण सभेत महिला सभासदांच्या उपस्थितीच्या संख्येवर आधारित एकूण कमाल २ गुणांपैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.५ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

ब-२- वर्षभरात संस्थेच्या कार्यकारी समितीच्या प्रत्यक्षात होणा-या कार्यकारी समितीच्या बैठकांना उपस्थित महिला सदस्यांच्या संख्येवर आधारित एकूण कमाल ३ गुणांपैकी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.६ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

(दर्शक क्र.१.२ चे गुण = उपरोक्त ब-१ व ब-२ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.२.१ — १ दशलक्ष घ.मी. पाण्यात भिजलेले क्षेत्र — एकूण १० गुण

या दर्शकाला एकूण कमाल १० गुणांपैकी खालीलप्रमाणे गुण देण्यात यावेत.

संकल्पीत ड्युटी (हे. प्रती दलघमी) व प्रत्यक्ष प्राप्त ड्युटी यांचे हंगामवार तुलना होऊन त्या आधारे हंगामवार गुण देणे आवश्यक आहे. (हंगामवार ड्युटीची एकूण बेरीज करून त्या आधारे तुलना करणे योग्य होणार नाही) सर्वप्रथम संबंधित वर्षामध्ये उपलब्ध पाणी साठ्याच्या आधारावर कमाल १० गुणांची विभागणी खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामाकरिता सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.७ मध्ये दर्शविल्यानुसार करण्यात यावी.

तद्नंतर मंजूर कोटयाप्रमाणे येणारी ड्युटी व प्रत्यक्ष वापरलेल्या पाणी साठयानुसार येणारी ड्युटी याची तुलना करून सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.८ मध्ये दर्शविल्यानुसार हंगामवार गुण देण्यात यावे.

(दर्शक क्र. २.१ चे गुण = तक्ता क्र.८ प्रमाणे प्राप्त एकूण गुण)

दर्शक क्र.२.२ — पाणी वाटपातील समानता- एकूण ५ गुण

या दर्शकाला एकूण कमाल ५ गुणांपैकी गुण द्यावयाचे आहेत.

संबंधित वर्षात उपलब्ध पाणी साठ्याच्या आधारावर एकूण ५ गुणांची हंगामवार विभागणी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.९ मध्ये दर्शविल्यानुसार करण्यात यावी.

लागू (Applicable) पाणी कोटयाच्या आधारावर खालीलप्रमाणे २.२ अ अथवा २.२ ब या दोन पर्यायांपैकी जो लागू असेल तो पर्याय हंगामवार निवडून त्यानुसार गुण देण्यात यावेत.

२.२ अ) हंगामात कोटयाप्रमाणे पूर्ण पाणी उपलब्ध असल्यास सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.१० मध्ये दर्शविल्यानुसार त्या हंगामाकरीता गुण देण्यात यावे.

२.२ ब) हंगामात कोटयाप्रमाणे पाणी उपलब्ध नसल्यास खाली नमूद केल्याप्रमाणे त्या हंगामाकरीता गुण देण्यात यावे.

पाणी वाटपाची खालील अ), ब), क) प्रमाणे कुठलीही एक पद्धत अवलंबिल्यास पूर्ण ५ गुण देण्यात यावेत, व कुठलीही पद्धत अवलंबिली नसल्यास ० गुण देण्यात यावे.

अ) पाणी पाळ्या कमी करून मागणी केलेल्या सर्व क्षेत्राला पाणी देणे.

ब) सर्व सभासदांचे क्षेत्र समप्रमाणात मर्यादित करून सर्वांना पाणी पुरवठा करणे.

क) लाभक्षेत्रातील पूर्ण क्षेत्रावर पाळी पाळीने दरवर्षी उपलब्ध पाण्याच्या प्रमाणात पिक घेण्याची पद्धत अवलंबणे

(दर्शक क्र.२.२ चे गुण = तक्ता क्र.१० प्रमाणे किंवा वरील २.२ ब) प्रमाणे प्राप्त गुण)

दर्शक क्र.२.३ — पाण्याचा हिशोब ठेवण्याची पद्धत — एकूण गुण ५

या दर्शकाला एकूण कमाल ५ पैकी गुण द्यावयाचे आहे. याकरिता प्रत्यक्ष क्षेत्रीय भेटीच्या वेळी सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.११ मध्ये दर्शविल्यानुसार निकष तपासून गुण देण्यात यावे.

(दर्शक क्र.२.३ चे गुण = तक्ता क्र.११ नुसार प्राप्त एकूण गुण)

दर्शक क्र.३.१- प्रती द.ल.घ.मी. प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्न एकूण गुण १० या दर्शकाला एकूण कमाल १० पैकी गुण द्यावयाचे आहे. याकरिता संस्थेच्या ज्या वर्षाच्या कामकाजाचे मुल्यांकन करायचे आहे त्या वर्षाची माहिती घेऊन पुढील पद्धतीनुसार गुण देण्यात यावे.

(i) आकारणी नोंदवहीवरून आकारणी क्षेत्राची माहिती घेण्यात यावी. पिकवार नोंदवही वरून पिकवार क्षेत्राची माहिती घेण्यात यावी. या दोन्ही माहिती जुळत असल्याची खात्री करण्यात यावी.

(ii) कृषि विभागाकडून कापणी प्रयोगानुसार तालुक्याच्या उत्पादनाची (टन प्रती हेक्टर) माहिती घेण्यात यावी.

(iii) तालुका कृषि उत्पन्न बाजार समिती (APMC) कडून पिकांचे दर घ्यावे.

(iv) उपरोक्त (i) ते (iii) येथील माहितीच्या आधारे वार्षिक उत्पन्न (रक्कम) काढण्यात यावे.

(v) तद्नंतर संस्थेला वर्षभरात पुरविण्यात आलेले एकूण पाणी (दलघमी) याचा विचार करुन एकूण उत्पन्न प्रती दलघमी (रु/दलघमी) परिगणीत करण्यात यावे.

(vi) पुरस्कारासाठी निवडलेल्या (shortlist केलेल्या) सर्व १० पाणी वापर संस्थांचे उपरोक्त

(i) ते (v) प्रमाणे प्रती दलघमी प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्न (रु./दलघमी) परिगणीत करण्यात यावे.

(vii) सर्व १० संस्थांच्या प्रती दलघमी प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्नाच्या आकड्यांची सरासरी परिगणीत करण्यात यावी. (रु. 'क्ष' प्रति दलघमी)

(viii) ज्या संस्थांचे प्रति दलघमी प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्न हे वरील अ.क्र. vii मध्ये काढलेल्या सरासरी उत्पन्नापेक्षा (क्ष पेक्षा) जास्त असेल त्या संस्थांना सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.१२ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

(ix) ज्या संस्थांचे प्रति दलघमी प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्न हे सरासरीपेक्षा कमी असेल त्या संस्थांना या दर्शकाकरीता खालील सुत्रानुसार गुण देण्यात यावे.

गुण = संस्थेचे प्रति दलघमी प्रत्यक्ष कृषि उत्पन्न (रु/दलघमी)

$$\frac{\text{-----}}{\text{सरासरी प्रति दलघमी उत्पन्न (रु.क्ष / दलघमी)}} \times ८$$

(दर्शक क्र.३.१ चे गुण = तक्ता क्र.१२ किंवा वरील (ix) मधील सुत्रानुसार प्राप्त झालेले गुण)

दर्शक क्र.४.१ — उपलब्ध सिंचन क्षेत्राचा वापर — एकूण गुण १०

या दर्शकाला एकूण कमाल १० गुणांपैकी खालीलप्रमाणे गुण देण्यात यावे. प्रथम संबंधित वर्षामध्ये लागू (Applicable) पाणीसाठ्याच्या आधारावर कमाल १० गुणांची विभागणी खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामाकरीता सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.७ मध्ये दर्शविल्यानुसार करण्यात यावी.

लागू (Applicable) पाणीकोठ्यात होऊ शकणारे हंगामवार सिंचन व हंगामवार प्रत्यक्ष झालेले सिंचन याची तुलना करुन सोबत जोडलेल्या तक्ता क्र.१३ मध्ये दर्शविल्यानुसार गुण देण्यात यावे.

(दर्शक क्र.४.१ चे गुण = तक्ता क्र.१३ नुसार प्राप्त एकूण गुण)

दर्शक क्र.५.१ — पाणीपट्टी आकारणी व वसुली — एकूण गुण १०

या दर्शकाला एकूण कमाल १० पैकी गुण द्यावयाचे आहेत. याकरीता पुढीलप्रमाणे पध्दतीनुसार दोन भागात गुण देण्यात यावे.

क.१ संस्थेच्या सभासदांना केलेली आकारणी व संस्थेच्या सभासदांकडून केलेली वसुली याच्या आधारे पुढील सुत्रानुसार ५ पैकी गुण देण्यात यावे.

संबंधित वर्षात सभासदांकडून केलेली एकूण पाणीपट्टी वसुली रक्कम

-----X ५
संबंधित वर्षात सभासदांना केलेली एकूण पाणीपट्टी आकारणी रक्कम.

क.२ शासनाने संस्थेला केलेली पाणीपट्टी आकारणी व संस्थेने शासनास अदा केलेली रक्कम
याच्या आधारे पुढील सुत्रानुसार ५ पैकी गुण देण्यात यावे.

संबंधित वर्षात संस्थेने शासनास अदा केलेली पाणीपट्टीची रक्कम
----- X ५
संबंधित वर्षात शासनाने संस्थेस केलेली एकूण पाणीपट्टी आकारणी रक्कम

(दर्शक क्र.५.१ चे गुण = वरील क्र.१ व क्र.२ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.५.२- संस्थेचा ताळेबंद, नफा व तोटा- एकूण गुण ५

या दर्शकाला एकूण कमाल ५ पैकी गुण द्यावयाचे आहेत. या दर्शकाकरिता पुढील प्रमाणे पद्धतीनुसार गुण देण्यात यावे.

(i) संस्थेचे ज्या वर्षाच्या कामकाजाचे मुल्यांकन करायचे आहे त्या
आर्थिक वर्षा अखेरचे ताळेबंद केले आहे का ?

असल्यास - २ गुण द्यावे ; नसल्यास - ० गुण द्यावे

(ii) संस्था नफ्यात असल्यास - ३ गुण द्यावे.

तोट्यात असल्यास - ० गुण द्यावे.

(दर्शक क्र.५.२ चे गुण = उपरोक्त (i) व (ii) मध्ये प्राप्त
झालेल्या गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.५.३ - लेखा परिक्षण - एकूण गुण ५

या दर्शकाला एकूण कमाल ५ पैकी गुण द्यावयाचे आहेत.

या दर्शकाकरिता पुढील पद्धतीनुसार गुण देण्यात यावे.

(i) संस्थेच्या लेखा परिक्षणासाठी ताळेबंद तयार आहे का ?

असल्यास - १ गुण द्यावे, नसल्यास - ० गुण द्यावे.

(ii) संस्थेचे ज्या वर्षाच्या कामकाजाचे मुल्यांकन करायचे आहे त्या आर्थिक वर्षा
अखेरचे लेखा परिक्षण झाले आहे का ?

असल्यास - १ गुण द्यावे, नसल्यास - ० गुण द्यावे.

(iii) लेखा परिक्षण अहवालानुसार संस्थेस

‘अ’ दर्जा दिला असल्यास - ३ गुण द्यावे.

‘ब’ दर्जा दिला असल्यास — २ गुण द्यावे.

‘क’ दर्जा दिला असल्यास — १ गुण द्यावे.

(दर्शक क्र.५.३ चे गुण = उपरोक्त (i) ते (iii) मध्ये प्राप्त झालेल्या गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.६.१ - शेतचारी/शेतचर यांची नियमित परिरक्षण व दुरुस्ती — एकूण गुण ५

सविस्तर चाचणीमध्ये निवडलेल्या ४ संस्थांच्या प्रत्यक्ष क्षेत्रीय पहाणीत शेतचर व शेतचा-यांची (निवडक १० % क्षेत्रावरील) पाहणी करण्यात येऊन त्या आधारावर खालीलप्रमाणे कमाल ५ पैकी गुण देण्यात यावे.

अ) शेतचा-या/शेतचर वापरात असल्यास — २ गुण

अ-१) गवत/झाडी-झुडपे काढून शेतचा-या स्वच्छ केले असल्यास — १ गुण

अ-२) मातीकाम सुस्थितीत असल्यास — १ गुण

अ-३) बांधकामे सुस्थितीत असल्यास -१ गुण

ब) शेतचा-या / शेतचर अस्तित्वात नसल्यास — ० गुण

(दर्शक क्र.६.१ चे गुण = वरील अ-१ ते अ-३ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.६.२ - उपवितरीका/लघुकालवे यांची नियमित परिरक्षण व दुरुस्ती - एकूण गुण १०

सविस्तर चाचणीमध्ये निवडलेल्या ४ संस्थांच्या क्षेत्रातील लघुकालवे व त्यावरील बांधकामांची प्रदेशस्तरीय छाननी समितीच्या अध्यक्ष/सदस्य सचिवांनी प्रत्यक्ष पाहणी (किमान २०% लांबीची) करून खालीलप्रमाणे गुण द्यावेत.

१) गवत/झाडे झुडपे काढून उपवितरीका/लघुकालवे स्वच्छ ठेवले असल्यास - १

२) गाळ काढून कालवा तळपातळी संकल्पनाप्रमाणे व्यवस्थित ठेवली असल्यास - १

३) मातीकाम संकल्पित काटछेदाप्रमाणे व्यवस्थित ठेवले असल्यास - २

४) बांधकामे सुस्थितीत ठेवली असल्यास - २

५) सरळ विमोचक (Direct outlet) यांची द्वारे सुस्थितीत असल्यास - २

६) सेवापथ व निरीक्षण पथ सुस्थितीत ठेवले असल्यास - १

७) कालव्यावर बसविलेले बोर्ड/चेनेज स्टोन/बाऊंड्री स्टोन इ.सुस्थितीत

असून त्यांची रंगरंगोटी केली असल्यास - १

एकूण - १०

(दर्शक क्र.६.२ चे गुण = वरील अ.क्र.१ ते ७ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.७.१ - संस्थेने पाणी बचतीच्या/उत्पन्न वाढविण्याच्या सभासदांचे capacity building उपाय योजना व सामुदायिक प्रकल्प

एकूण गुण — ७

१) ठिबक सिंचन/तुषार सिंचनाचा वापर करीत असल्यास

अ) किमान १० टक्के ते २० टक्के क्षेत्रावर — १ गुण

ब) २० टक्के पेक्षा जास्त क्षेत्रावर — २ गुण

२) शेतीची अवजारे आधुनिक उपकरणे याचे प्रापण करून ती भाड्याने देत असल्यास- १ गुण

३) बी-बीयाणे, रासायनिक खते व किटकनाशके याचे सामुहिक प्रापण व वितरण करीत असल्यास
- २ गुण

४) सभासदांसाठी प्रबोधन, प्रशिक्षण, कार्यशाळा, सहली इत्यादींचे आयोजन करीत असल्यास

अ) वर्षातून एकूण १ ते ३ आयोजन - १ गुण

ब) वर्षातून ३ पेक्षा जास्त आयोजन - २ गुण

(दर्शक क्र.७.१. चे गुण = वरील अ.क्र.१ ते ४ अंतर्गत प्राप्त गुणांची बेरीज)

दर्शक क्र.८.१- लेखापुस्तके व अभिलेख ठेवणे - एकूण गुण -३

महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन कायदा २००५ च्या कलम ३५(१) अन्वये आवश्यक लेखापुस्तके दस्तऐवज ठेवला असून तो अद्यायावत केला असल्यास खालील प्रमाणे कमाल -३ गुण द्यावेत.

अ) कलम ३५ (१) मधील (क) ते (ज) नुसार आवश्यक लेखापुस्तके व अभिलेख ठेवल्यास
- १ गुण

ब) कलम ३५ (१) मधील (क) ते (ज) नुसार ठेवलेला दस्तऐवज अद्यायावत केला असल्यास
-२ गुण

(दर्शक क्र.८.१ चे गुण = उपरोक्त अ व ब नुसार प्राप्त गुणांची बेरीज)

उपरोक्तानुसार दर्शविलेल्या पध्दती प्रमाणे दर्शक क्रमांक १.१, १.२, २.१, २.२, २.३, ३.१, ४.१, ५.१, ५.२, ५.३, ६.१, ६.२, ७.१ व ८.१ चे गुण देण्यात यावे व या सर्व दर्शकांच्या गुणांचे बेरीज करण्यात यावी. या प्रमाणे टप्पा ३ करीता निवडलेल्या चार संस्थांना एकूण कमाल १०० पैकी गुण देण्यात यावे. सर्वाधिक गुण प्राप्त झालेल्या संस्थेस प्रदेशस्तरीय प्रथम पुरस्काराकरिता निश्चीत करण्यात यावे व त्या खालोखाल असलेल्या संस्थेस प्रदेशस्तरीय द्वितीय पुरस्काराकरिता प्रस्तावित करण्यात यावे.

प्रदेशस्तरीय समितीने वरिलप्रमाणे कार्यवाही करुन प्रत्येक प्रदेशाच्या सविस्तर चाचणीसाठी निवडलेल्या कमाल १० पाणी वापर संस्थांना प्राप्त झालेल्या दर्शकनिहाय गुणांचा गोषवारा तयार करुन स्वाक्षांकित करुन राज्यस्तरीय समितीच्या विचारार्थ व निर्णयार्थ शासनास सादर करावे.

ही सर्व प्रक्रिया प्रत्येक वर्षीच्या नोव्हेंबर महिन्या अखेरीस पुर्ण होईल याप्रमाणे नियोजन प्रदेशस्तरीय छाननी समितीने करावी. तदनंतर प्रत्येक वर्षाच्या डिसेंबर महिन्यामध्ये राज्यस्तरीय छाननी समितीने आवश्यकतेनुसार एक किंवा जास्तीतजास्त दोन बैठका आयोजित करुन सर्व प्रदेशस्तरीय समिती सदस्यांसोबत प्रत्येक संस्थेच्या मुल्यांकनावर विस्तृतपणे चर्चा करुन विविध संस्थांकडून प्राप्त नामांकनांपैकी राज्यस्तरीय प्रथम, द्वितीय व तृतीय पुरस्कार आणि सर्व ६ प्रदेशांतर्गत प्रदेशस्तरीय प्रथम व द्वितीय पुरस्कार यासाठी पाणी वापर संस्थांची निवड करण्यात यावी.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१११११११४१७०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सं.अ.टाटू)

शासनाचे अवर सचिव

प्रत,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई

सर्व मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई

मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई

सर्व पालक सचिव, मंत्रालय, मुंबई

सर्व विभागीय सचिव, मंत्रालय, मुंबई

सर्व विभागीय आयुक्त

आयुक्त, कृषी, पुणे

आयुक्त, सहकार, पुणे

सर्व जिल्हाधिकारी

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई

जलसंपदा विभागातील सर्व कार्यकारी संचालक

जलसंपदा विभागातील सर्व मुख्य अभियंता

जलसंपदा विभागातील सर्व अधिक्षक अभियंता

जलसंपदा विभागातील सर्व कार्यकारी अभियंता

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे

नियोजन विभाग, (१४३३) मंत्रालय, मुंबई

वित्त विभाग (व्यय-१२) मंत्रालय, मुंबई

संपर्क अधिकारी (जलसंपदा विभाग) माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई

प्रत लाक्षेवि(कामे) संग्रहार्थ

मुल्यमापनासाठीचे तक्ते

**महात्मा फुले पाणी वापर संस्था अभियान व त्या अंतर्गत पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पाणी
वापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कार स्पर्धा - मुल्यमापनाची पध्दत.
शासन निर्णय क्र.सीडीए-१०११/(३५८/११)/लाक्षेवि (कामे), दि. ११/११/२०११ चे सहपत्र.**

तक्ता क्र.१ - वर्षभरात झालेल्या सर्वसाधारण सभांची संख्या- (दर्शक क्र.१.१- अ.१)

अ.क्र.	एका वर्षात झालेल्या सर्वसाधारण सभा	प्राप्त गुण
१	२	३
१.	०	०
२.	१	१
३.	२	२
४.	२ पेक्षा जास्त	२

तक्ता क्र.२ - वर्षभरात झालेल्या सर्वसाधारण सभेला उपस्थित सभासद- (दर्शक क्र.१.१- अ.२)

अ.क्र.	प्रत्यक्षात झालेल्या सर्वसाधारण सभेचा क्रमांक	संस्थेतील एकूण सभासदांची संख्या	सर्वसाधारण सभेत हजर असलेल्या एकूण सभासदांची संख्या.	प्राप्त गुण
१.	२.	३.	४.	५.
१.	पहिली	१५०	१२५	स्तंभ ४ ची बेरीज -----X 3 स्तंभ ३ ची बेरीज ४५० ----- X ३ = २.२५ ६००
२.	दुसरी	१५०	१००	
३.	तिसरी	१५०	१००	
४.	चौथी	१५०	१२५	
एकूण		६००	४५०	

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत. जितक्या सर्वसाधारण सभा होतील तितक्याच सभांचे आकडे तक्त्यात घेण्यात यावेत.

तक्ता क्र.३ - वर्षभरात झालेल्या कार्यकारी समितीच्या बैठकांची संख्या- (दर्शक क्र.१.१- अ.३)

अ.क्र.	वर्षभरात झालेले कार्यकारी समितीच्या एकूण बैठकांची संख्या	प्राप्त गुण
१	२	३
१.	०	०
२.	१ ते २	०.५
३.	२ ते ४	१.००
४.	५	१.५०
५	६	२.००
६	६ पेक्षा जास्त	२

तक्ता क्र.४- वर्षभरात झालेल्या कार्यकारी बैठकांना उपस्थित सदस्य संख्या- (दर्शक क्र.१.१- अ.४)

अ.क्र.	कार्यकारी समितीच्या झालेल्या बैठकांचा क्रमांक	कार्यकारी समितीतील एकूण सदस्यांची संख्या	बैठकीत हजर असलेल्या एकूण सदस्यांची संख्या.	प्राप्त गुण
१.	२.	३.	४.	५.
१.	पहिली	१०	५	स्तंभ ४ ची बेरीज -----X ३ स्तंभ ३ ची बेरीज ४० ----- X ३ = २.०० ६०
२.	दुसरी	१०	७	
३.	तिसरी	१०	८	
४.	चौथी	१०	८	
५.	पाचवी	१०	७	
६.	सहावी	१०	५	
	एकूण	६०	४०	

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत. जितक्या बैठका होतील तितक्या बैठकांचे आकडे वरील तक्त्यात येतील.

तक्ता क्र.५- वर्षभरात झालेल्या सर्वसाधारण सभेत महिला सभासदांची उपस्थिती- (दर्शक क्र.१.२- ब.१)

अ.क्र.	प्रत्यक्षात झालेला सर्वसाधारण सभेचा क्रमांक	संस्थेतील एकूण महिला सभासदांची संख्या	सर्वसाधारण सभेत हजर असलेल्या एकूण महिला सभासदांची संख्या.	प्राप्त गुण
१.	२.	३.	४.	५.
१.	पहिली	३०	२५	स्तंभ ४ ची बेरीज ----- X २ स्तंभ ३ ची बेरीज ९० -----X २ = १.५० १२०
२.	दुसरी	३०	३०	
३.	तिसरी	३०	२०	
४.	चौथी	३०	१५	
	एकूण	१२०	९०	

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत. जितक्या बैठका होतील तितक्या बैठकांचे आकडे वरील तक्त्यात घेण्यात यावेत.

तक्ता क्र.६- वर्षभरात झालेल्या कार्यकारी समितीच्या महिला सदस्यांची उपस्थित- (दर्शक क्र.१.२-ब.२)

अ.क्र.	कार्यकारी समितीच्या बैठकांचा क्रमांक	कार्यकारी समितीतील एकूण महिला सदस्यांची संख्या	बैठकीत हजर असलेल्या एकूण महिला सदस्यांची संख्या.	प्राप्त गुण
१.	२.	३.	४.	५.
१.	पहिली	३	२	स्तंभ ४ ची बेरीज -----X ३
२.	दुसरी	३	०	
३.	तिसरी	३	०	स्तंभ ३ ची बेरीज ९
४.	चौथी	३	२	
५.	पाचवी	३	३	----- X ३ = १.५ १८
६.	सहावी	३	२	
	एकूण	१८	९	

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत. जितक्या बैठका होतील तितक्या बैठकांचे आकडे वरील तक्त्यात घेण्यात यावे.

**तक्ता क्र.७- उपलब्ध पाणीसाठ्याच्या आधारावर एकूण गुणांची हंगामवार विभागणी -
(दर्शक क्र.२.१- व ४.१)**

अ.क्र.	हंगाम	हंगामाकरीता मंजूर पाणी कोटा (दलघमी)	संबंधित वर्षामध्ये लागू (Applicable) पाणी कोटा (दलघमी)	एकूण गुणांची हंगामवार विभागणी. रकानाक्र.४ -----X १० रकान क्र.४ ची एकूण बेरीज
१.	२.	३.	४.	५.
१.	खरीप	३.००	३.००	३ -----X १० = ६.६७ ४.५०
२.	रब्बी	२.००	१.००	१ -----X १० = २.२२ ४.५०
३.	उन्हाळी	१.००	०.५०	०.५० -----X १० = १.११ ४.५०
	एकूण	६.००	४.५०	एकूण १०.००

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत. संबंधित पाणी वापर संस्थांच्या आकड्यांप्रमाणे एकूण गुणांची विभागणी करण्यात यावी.

तक्ता क्र.८- प्रति दलघमी पाण्यात भिजलेले क्षेत्र (दर्शक क्र.२.१)

अ. क्र.	हंगाम	मंजूर कोटयाप्रमाणे ड्युटी			प्रत्यक्ष ड्युटी			प्राप्त गुण
		मंजूर क्षेत्र हेक्टर	मंजूर पाणी कोटा द.ल.घ.मी.	ड्युटी हेक्टर/ द.ल.घ.मी.	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र(हे)	वापरलेले पाणी द.ल.घ.मी.	ड्युटी हेक्टर/ द.ल.घ.मी.	रकाना क्र.८ -----X तक्त रकाना क्र.५ मधील क्र.५
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
१.	खरीप	४५०	३.००	१५०.००	४००	३.२०	१२५	१२५ -----X ६.६७ = ५.५६ १५०
२.	रब्बी	१२०	१.००	१२०.००	१००	१.००	१००	१०० -----X २.२२ = १.८५ १२०
३.	उन्हाळी	५०	०.५०	१००.००	२५	०.५	५०	५० -----X १.११ = ०.५६ १००
			४.५०					एकूण गुण — ७.९७

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत.

तक्ता क्र.९- उपलब्ध पाणीसाठ्याच्या आधारावर एकूण गुणांची हंगामवार विभागणी (दर्शक क्र.२.२)

अ.क्र.	हंगाम	हंगामाकरीता मंजूर पाणी कोटा (दलघमी)	संबंधित वर्षामध्ये लागू (Applicable) पाणी कोटा (दलघमी)	एकूण गुणांची हंगामवार विभागणी रकाना क्र.४ ----- X ५ रकाना क्र.४ ची बेरीज
१	२	३	४	५
१	खरीप	१.००	१.००	१ ---- X ५ = १.२५ ४
२	रब्बी	३.००	३.००	३ ---- X ५ = ३.७५ ४
३	उन्हाळी	१.००	०	०
	एकूण	५.००	४.००	एकूण = ५.००

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत.

तक्ता क्र.१०- पाणी वाटपातील समानता (दर्शक क्र.२.२- अ)

अ.क्र.	हंगाम	पाणी मागणी केलेल्या सभासदांची एकूण संख्या	आकारणी केलेल्या सभासदांची एकूण संख्या	हंगामाकरीता कमाल गुण (तक्ता क्र.९ मधील रकाना क्र.५)	हंगामात कोटयाप्रमाणे पाणी उपलब्ध असल्यास प्राप्त गुण रकाना क्र.४ -----X रकाना क्र.५ रकाना क्र.३
१	२	३	४	५	६
१.	खरीप	३००	२४०	१.२५	२४० ----- X १.२५ = १.०० ३००
२.	रब्बी	१५०	१००	३.७५	१०० ----- X ३.७५ = २.५० १५०
३.	उन्हाळी	०	०	०	० = ०
					एकूण ३.५०

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत.

तक्ता क्र.११- पाण्याचा हिशोब ठेवण्याची पध्दत (दर्शक क्र.२.३)

अ.क्र.	निकष	प्राप्त गुण
१	२	३
(i)	पाणी मोजण्याची व्यवस्था आहे का ?	असल्यास-१ गुण, नसल्यास-०
(ii)	पाणी मोजण्याची व्यवस्था calibrated असून सुस्थितीत आहे का ?	असल्यास-१ गुण, नसल्यास-०
(iii)	पाणी मोजण्याची नोंदवही (Gauge Register) ठेवली आहे का ?	असल्यास-१ गुण, नसल्यास-०
(iv)	पाणी मोजणी नोंदवहीतील नोंद अद्ययावत केल्या आहेत काय ?	असल्यास-१ गुण, नसल्यास-०
(v)	शासनाचे प्रतिनिधी व पाणी वापर संस्थांचे प्रतिनिधी यांनी रोजचा विसर्ग तपासून तसे केल्याबाबत नोंदवहीमध्ये स्वाक्षरी केली आहे काय ?	असल्यास-१ गुण, नसल्यास-०
	एकूण प्राप्त गुण	

तक्ता क्र.१२- प्रति द.ल.घ.मी. प्रत्यक्ष कृषी उत्पन्न (दर्शक क्र.३.१- viii)

अ.क्र.	संस्थेचे प्रति दलघमी कृषी उत्पन्न	प्राप्त गुण
१	२	३
	क्ष ते १.१० क्ष यामध्ये असल्यास	८
	१.१ क्ष ते १.५० क्ष यामध्ये असल्यास	९
	१.५० क्ष पेक्षा जास्त असल्यास	१०

तक्ता क्र.१३- लागू (Applicable) पाणी कोट्यात सिंचित होऊ शकणारे सिंचन क्षेत्र व प्रत्यक्ष सिंचन (दर्शक क्र.४.१)

अ. क्र	हंगाम	मंजूर क्षेत्र (हे)	मंजूर पाणी कोटा दलघमी	मंजूर ड्युटी हे/ दलघमी	संबंधित वर्षात लागू (Applicable) पाणी कोटा दलघमी	रकाना ६ व ५ च्या आधारे होऊ शकणारे सिंचन क्षेत्र (हेक्टर)	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	प्राप्त गुण रकाना क्र.८ -----X तक्ता क्र.१ रकानाक्र.५ रकाना क्र.
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
१.	खरीप	१५०	१.००	१५०	१.००	१५०	१००	१०० -----X ६.६७ = ४.४५ १५०
२.	रब्बी	३६०	३.००	१२०	३.००	३६०	३००	३०० -----X २.२२ = १.८५ ३६०
३.	उन्हाळी	५०	०.५०	१००	०.५०	५०	३०	३० -----X १.११ = ०.६६ ५०
		५६०	४.५०			५६०	४३०	एकूण गुण ६.९६

वरील तक्त्यातील आकडे उदाहरणादाखल दिलेले आहेत.